

Set anys a l'exili, l'amnistia, la investidura i la presó

He passat gairebé set anys a l'exili. Vaig anar-hi carregat d'incerteses, però convençut del camí que podia recórrer protegint la institució de la Presidència de la Generalitat de Catalunya que acabava de ser il·legítimament destituïda per la decisió del PP i del PSOE. Calia preservar-la, com fos, de l'intent de liquidar-la, i protegir el dret dels catalans a prendre lliurement les seves decisions.

La Presidència de la Generalitat no és una institució qualsevol. No ho és en termes polítics ni tampoc en termes històrics; de fet, és una institució excepcional. S'ha anat perpetuant al llarg dels segles, des que el 1359 es va nomenar Berenguer de Cruïlles com a primer president. La successió en la presidència es va interrompre el 1714, i es va recuperar formalment el 1931, any a partir del qual el càrrec s'ha anat renovant fos a l'exili, fos a l'interior. El meu exili partia de la idea que calia assegurar aquella continuïtat institucional històrica que les principals forces espanyoles havien volgut interrompre amb l'aplicació abusiva de l'article 155 de la Constitució i l'inici de la causa general contra l'independentisme. Si bé des d'un punt de vista constitucional, entre el 27 d'octubre de 2017 i el 17 de maig de 2018 la presidència de la Generalitat va estar intervinguda pel Govern espanyol, des del punt de vista de la legitimitat històrica de la institució, la presidència va continuar ocupada a l'exili. El 2018 la presidència va ser llegada al president Quim Torra a través del Parlament de Catalunya. La continuïtat havia estat salvada.

Un cop assegurada aquesta continuïtat *institucional*, calia poder mantenir la posició política i defensar-se de la repressió espanyola en millors condicions del que no es pot fer des d'una presó, i encara menys des d'una presó espanyola. És el que he procurat fer al llarg d'aquests gairebé set darrers anys, convençut que els resultats d'aquest esforç, sumats als resultats dels esforços des de l'interior de tots els qui vam engegar el camí de la independència de Catalunya, haurien de servir per preparar millors condicions i reprendre la lluita. Tot el que hem fet, a alguns sempre els semblarà poc. A d'altres, és clar, massa. Sigui poc o sigui molt, sigui amb èxit o sigui amb fracàs, allò que s'ha fet ha estat, es miri com es miri, extraordinari i excepcional. Només una visió molt petita i de curta volada pot treure mèrit —que no vol dir discutir-ne l'encert o els resultats— al que hem estat capaços de fer en condicions terriblement adverses. La llista del que hem assolit és molt llarga, en un combat que ha estat diari. Cada dia, en tots els fronts; assumint riscos i afrontant una exposició pública creixent i fràgil alhora, perquè s'havia de batallar pràcticament sense xarxa de seguretat. A la intempèrie moltes vegades. I anant a contracorrent, havent de lluitar contra un adversari molt poderós i amb recursos econòmics, humans i tècnics il·limitats.

Els èxits assolits i l'actitud sempre combativa i sense fer concessions ni a la nostàlgia ni al victimisme han relativitzat, però, les enormes diferències entre els dos blocs en conflicte i han impedit de valorar la transcendència i la importància dels guanys assolits. La internacionalització i les victòries en tribunals de diferents estats europeus, la litigació estratègica al TJUE i també al Consell d'Europa, tot això ha estat amplificat o directament assolit per l'existència d'un exili militant que ha aprofitat totes les tribunes que ha tingut al davant.

Tot això ha comportat un desgast molt gran, sobretot perquè la repressió de l'Estat s'ha incrementat a mesura que anàvem mantenint la posició i fracassaven en el seu intent de liquidar-nos. Ens han posat al centre de totes les dianes, s'han orquestrat durant anys campanyes de difamació massiva i s'han obert multitud de fronts judicials amb l'objectiu d'exhaurir les nostres forces i provocar l'efecte dissuasiu que tota repressió comporta. Com en tot conflicte híbrid, s'ha atacat el nostre entorn per tal d'intimidat-lo i neutralitzar-lo, buscant el nostre aïllament i desconexió, i s'ha menat una guerra narrativa basada en falsedats que encara dura, amb espionatge i eines de violència política que ens equiparen a moviments terroristes per desacreditar tot un moviment democràtic i no violent.

I, tanmateix, hem continuat plantant cara i intentant explicar-nos allà on ens han deixat explicar, intentant contrastar els atacs permanents de la poderosa maquinària de propaganda espanyola que no ha escatimat cap esforç ni cap recurs. Des d'aprofitar funcionaris espanyols de les institucions europees fins a mitjans de comunicació entregats a la seva causa patriòtica, passant per jutges, fiscals, policies, empresaris i professionals diversos, i una legió de voluntaris i espontanis activats des que els va donar permís d'anar «a per tots nosaltres». I que es creuen amb dret d'amenaçar-te, d'insultar-te o de vexar-te a vegades només pel fet de parlar en català.

A partir de les eleccions generals del 2023, algunes coses van començar a canviar. Es va obrir la porta a la possibilitat de neutralitzar la repressió desfermada des del 2017 i anul·lar les seves conseqüències judicials, amb la idea que això ajudés a crear les condicions per a un procés de negociació amb el govern espanyol que tornés a la política un conflicte que només es pot resoldre des de la política. En l'anomenat *Acord de Brussel·les* fixàvem la necessitat d'una amnistia integral com a part essencial d'aquestes condicions, sense la qual no es podia fer política de manera lliure. L'estratègia dels indults era una estratègia espanyola; la de l'amnistia és una estratègia catalana. Calia acabar amb les condemnes, els processos judicials, les causes secretes, els exilis i tota la criminalització contra l'independentisme si el Govern espanyol volia mantenir una negociació amb qui li proporciona els vots imprescindibles per governar. Per primera vegada en tots aquests anys s'albirava la possibilitat d'una amnistia real i de la fi de l'exili, i també la possibilitat de fer política en condicions de mínima normalitat.

La tramitació de la llei va desfermar una veritable tempesta social, política i mediàtica a Espanya, que va tenir un gran ressò a les institucions europees i als mitjans internacionals. Ningú no dubtava que la llei era fruit d'un acord polític amb l'independentisme que permetia al PSOE sostenir-se al Govern espanyol, però tampoc ningú no tenia cap dubte sobre quins eren els destinataris de la llei i quins resultats es buscaven.

Després d'una negociació més llarga i difícil del que nosaltres hauríem volgut, es va arribar a un acord en el redactat de la llei que fixés clarament allò que entrava en l'àmbit objectiu de l'amnistia. El redactat tancava la porta a les interpretacions perverses a què ens tenen acostumat els jutges patriòtics i només els deixava una única opció si volien evitar els efectes de la llei: l'incompliment. És a dir, la rebel·lia contra les institucions democràtiques.

I, en efecte, han ordit una estratègia per incomplir la llei sabent que els responsables que els haurien de castigar per aquesta vulneració democràtica sempre seran... ells mateixos. S'han mofat de la llei, que és el mateix que dir que s'han mofat de les Corts espanyoles i de la democràcia, sabent que això no tindrà cap cost per a ells en cap sentit: ni personal ni professional. Així, Espanya no podrà ser mai un estat de dret mentre els jutges desobeeixen el Parlament i, sobretot, si quan ho fan no els passa res.

En aquest context, que jo denomino de cop d'estat híbrid, sé que el meu retorn pot comportar la detenció i l'ingrés a presó, qui sap per quant de temps. Si se'n surten, imagino el que m'espera i sé el que he de fer. També el que no he de fer; per exemple convertir-me en objecte de negociació ni abonar cap decisió política que comporti renunciar a la lluita. Però més enllà de si hi ha la detenció tan llargament esperada o si fracassen en l'intent, el que no canviarà seran dues coses. La primera, la necessitat de la independència com a única alternativa a la supervivència nacional, social, cultural, lingüística, econòmica i democràtica de Catalunya. La pertinença a l'Estat espanyol ens enfonsa en la decadència en tots aquests aspectes, com queda acreditat observant les xifres oficials. I ens lliga a un sistema originalment corrupte, asfixiant per a les minories i irreparablement centralista. Amb aquesta finalitat els poders de l'Estat han emprat un nivell de violència política incompatible amb la democràcia, com ha reconegut el Comitè de Drets Humans de l'ONU. La segona, la meua determinació personal a defensar la causa de la independència en qualsevol situació i en qualsevol context, sense cap renúncia. Ni a la negociació bilateral quan se'n donin les condicions, ni a l'acció unilateral també quan sigui l'única alternativa al nostre abast. Totes dues són democràticament legítimes, especialment quan s'impedeix i es criminalitza l'exercici democràtic de drets humans col·lectius.

La decisió de la militància d'ERC d'investir el candidat socialista, Salvador Illa, com a president de la Generalitat fa que la detenció sigui una possibilitat real d'aquí a molt pocs dies. Sempre he estat conscient d'aquest risc. Però he preferit esperar a publicar aquest text després de conèixer la decisió dels militants republicans perquè no se m'acusés ni de fer xantatge emocional —cosa que en els set anys a l'exili he defugit sempre— ni d'interferir en el procés intern d'una altra formació política. Les crítiques a l'acord s'han centrat sempre en l'impacte negatiu que tindrà per a Catalunya un govern de caràcter espanyolista. Un Govern al·lèrgic a la plena normalització de la llengua catalana i que no tindrà cap capacitat de negociació real amb el govern espanyol per resoldre un conflicte històric, que no és pas entre catalans, sinó entre Catalunya i Espanya. I perquè crec que abans de donar els vots per a un govern del PSC a Catalunya calia explorar altres alternatives, inclosa la repetició electoral en noves condicions.

En qualsevol cas, el risc de detenció ha provocat diversos comentaris i reflexions, també molts missatges personals, entorn de la idea de si valia la pena arriscar la presó per intentar assistir a un debat d'investidura que

no fos el meu. Hi ha gent que m'ha demanat que, ateses aquestes circumstàncies, reconsideri el meu compromís de retorn.

A tots els he explicat les raons per les quals cal mantenir el compromís, i que així com anar a l'exili va ser una decisió política, tornar-ne també ho és. Des del principi he estat l'objectiu de moltes campanyes de desprestigi i atacs personals sense cap mena de consideració i rigor, d'una deshumanització completa i persistent. Vaig ser víctima d'una campanya ignominiosa quan a les eleccions del 2017 vaig anunciar que tornaria si era investit president de la Generalitat. El ple en què se m'havia de votar va ser suspès a darrera hora i naturalment no vaig tornar. Vist el que hem conegut amb l'escàndol de les campanyes de guerra bruta organitzades per ERC, tinc pocs dubtes de com es va alimentar aquella campanya de desprestigi, un patró que ara ens trobaríem amb més intensitat: de la comprensió inicial pel fet de quedar-me uns anys més a l'exili fent feina i estalviar la presó, passaríem a una nova campanya de denigració personal de gran envergadura que tindria conseqüències molt difícils d'assumir per mi i per tot el que defenso. La política catalana ha entrat en una nova etapa, complexa i difícil i requereix que hi hagi organitzacions capaces de retornar confiança i esperança a la gent que somnia una nació lliure i pròspera. Cal expulsar les males arts i la toxicitat com a tàctiques de guanys partidistes i ens hem d'adreçar sense subterfugis ni viciades estratègies de comunicació a tota aquella gent que ha deixat de confiar en la política com a vehicle per discutir dels problemes i resoldre el futur. Gent que s'ha quedat a casa o que milita en altres partits, o que creu que fórmules simples i automàtiques resoldran qüestions enormement complexes i canviants.

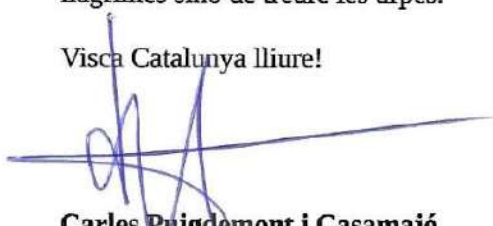
Si em detenen, no serà pas la primera vegada. He estat en una presó alemanya i en una altra d'italiana; he estat arrestat en una comissaria belga i he estat convocat per la policia antiterrorista francesa. Tot això, és clar, per ordres de l'aparell judicial espanyol. El fet rellevant no serà aquest. El fet veritablement important serà l'evidència que a Espanya les amnisties no amnistien, que hi ha jutges disposats a desobeir la llei i que el Govern espanyol s'ho mira amb la indolència del resignat. Fa més escarafalls perquè un jutge imputa la dona del president del Govern i el cita a declarar que no pas quan el Tribunal Suprem es nega a aplicar l'única llei que s'ha aprovat en aquesta legislatura, i l'única llei d'amnistia aprovada des de l'entrada en vigor de la Constitució. Qui es pensí que això no tindrà conseqüències, s'erra.

Veure'm engarjolat ha estat el somni frustrat dels perseguïdors espanyols durant set anys. Per fer-ho hauran de violar moltes coses. No és només la llei d'amnistia; és embarcar-se en una detenció il·legal i desobeir les decisions internacionals que han adoptat el Grup de Treball de Detencions Arbitràries i el Comitè de Drets Humans de Nacions Unides en el cas dels presos polítics catalans. Sé que tot això ni els escalfa ni els refreda; se'n foten igual. Però en la lluita per la independència, en aquest llarg camí per sortir del sistema espanyol que ens compromet l'existència com a nació, aquesta actitud antidemocràtica i antiliberal dels aparells de l'Estat no és intrascendent.

Al marge de les estratègies i de les etiquetes polítiques de cadascú, la greu anomalia democràtica que representaria la detenció s'ha d'entendre en clau de confrontació contra un règim demofòbic i no pas de lament o de victimisme. Tenim molta feina pendent, i som molts els qui diem que s'ha de continuar i acabar. Que cap presó ni cap amenaça no ens torni a dividir i paraitzar, ni a esgarriar el sentit de la nostra lluita: no és contra la repressió que treballarem per la independència, sinó que és treballant per la independència que confrontarem i conjurarem la repressió. No hi pot haver estratègia antirepressiva si abans no hi ha una estratègia per la independència, i tampoc no hi pot haver estratègia per la independència si no n'hi ha una de nacional, de país, al servei de la defensa de Catalunya contra els qui la volen liquidar com a nació.

Com em va comentar una assistent a l'acte que vam organitzar als Banys d'Arles, no es tracta de vessar llàgrimes sinó de treure les urpes.

Visca Catalunya lliure!

Carles Puigdemont i Casamajó
130e President de la Generalitat de Catalunya
Waterloo, 3 d'agost de 2024